

VAISTŲ NUO EPILEPSIJOS NEPAGEIDAJAMI REIŠKINIAI IR JŲ ĮTAKA EPILEPSIJA SERGANČIO ASMENS GYVENIMO KOKYBEI

Darbo autoriai. Milda GATAVECKAITĖ (V kursas), Kristijonas PUTEIKIS (IV kursas).

Darbo vadovas. Prof. dr. Rūta MAMENIŠKIENĖ, Vilniaus universitetas, Medicinos fakultetas, Neurologijos ir neurochirurgijos klinika.

Darbo tikslas. Nustatyti, kokie yra dažniausi vaistų nuo epilepsijos (VNE) sukelti nepageidajami reiškiniai, kokios jų sąsajos su epilepsija sergančių asmenų nuotaikos sutrikimais ir gyvenimo kokybe. Įvertinti, ar pastaroji gali būti tiesiogiai susijusi su nepageidajamu VNE poveikiu.

Darbo hipotezės. 1. VNE sukelti nepageidajami reiškiniai blogina pacientų gyvenimo kokybę; 2. VNE sukelti nepageidajami reiškiniai betarpiškai susiję su nuotaikos sutrikimais.

Darbo metodai. Pacientams pateikta anoniminė anketa, kuri buvo pildoma nuo 2019 m. lapkričio mėn. 01 d. iki 2021 m. vasario mėn. 28 dienos. Anketa sudaryta iš Liverpulio šalutinių reiškinių profilio skalės (angl. *The Liverpool Adverse Events Profile*, LAEP), depresiškumo (angl. *Neurological Disorders Depression Inventory for Epilepsy*, NDDI-E) ir nerimo (angl. *Generalized Anxiety Disorder scale-7*, GAD-7) lygį vertinančių skalių bei gyvenimo kokybės sergant epilepsija (angl. *Quality of Life in Epilepsy Inventory*, QOLIE-31) skalės. Duomenų analizė atlikta naudojant „Microsoft Excel“ ir „IBM SPSS“ programinių įrangų paketus. Trūkstams reikšmėms koreguoti buvo naudotas daugiamatis praleistų reikšmių įrašymas.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 303 epilepsija sergantys asmenys, kurių amžiaus vidurkis – $37,9 \pm 16,1$ m., vidutinė epilepsijos pradžia – $22,5 \pm 16,3$ m. ir ligos trukmė – $14,7 \pm 12,4$ metai. 18 (5,9%) respondentų VNE nevartojo, 127 (41,9%) vartojo vieną, 86 (28,4%) – du, 59 (19,5%) – tris VNE, 13 (4,3%) – vartotų vaistų skaičiaus nenurodė. 218 (71,9%) respondentų nurodė, kad vartojant VNE priepuoliai tapo retesni arba nesikartoja. Dažniausiai vartojami buvo lamotriginas (34,7%), levetiracetamas (34,3%), valproatas (26,1%), karbamazepinas (16,6%). LAEP skalės įvertis statistiškai reikšmingai koreliavo su vartojamų VNE skaičiumi ($\rho=0,230$, $p<0,0001$), NDDI-E ($\rho=0,535$, $p<0,0001$), GAD-7 ($\rho=0,559$, $p<0,0001$), QOLIE-31 įverčiais ($\rho=-0,765$, $p<0,0001$), amžiumi ($\rho=0,204$, $p<0,0001$), priepuolių dažniu ($\rho=0,399$, $p<0,0001$) ir epilepsijos trukme ($\rho=0,195$, $p=0,001$). Koreliacija buvo statistiškai reikšminga tarp LAEP ir visų QOLIE-31 subskalių – nerimo dėl priepuolių ($\rho=-0,558$, $p<0,0001$), bendros gyvenimo kokybės ($\rho=-0,496$, $p<0,0001$), emocinės gerovės ($\rho=-0,597$, $p<0,0001$), energijos ir nuovargio ($\rho=-0,591$, $p<0,0001$), kognityvinių funkcijų ($\rho=-0,725$, $p<0,0001$), vaistų poveikio ($\rho=-0,375$, $p<0,0001$), socialinio funkcionavimo ($\rho=-0,510$, $p<0,0001$). Daugiausiai respondentų

nurodė atminties pablogėjimą (21,1%), miego sutrikimus (15,5%) ir mieguistumą dienos metu (14,9%) kaip problemas, per pastarąsias keturias savaites juos varginusias dažniausiai arba visada. LAEP įvertis buvo didesnis moterų grupėje ($p < 0,0001$). Daugialypės regresijos modelyje ($\bar{R}_{adj}^2 = 0,695$, $p < 0,0001$), kuriame QOLIE-31 įvertis buvo priklausomas kintamasis, statistiškai reikšmingai susiję nepriklausomi kintamieji buvo priepuolių dažnis ($\beta = -3,232$, $p < 0,0001$), NDDI-E ($\beta = -0,995$, $p < 0,0001$), GAD-7 ($\beta = -0,718$, $p < 0,0001$), amžius ($\beta = -0,089$, $p = 0,048$) ir LAEP įvertis ($\beta = -0,628$, $p < 0,0001$), bet ne epilepsijos trukmė ($\beta = 0,120$, $p = 0,055$) ar vartojamų VNE skaičius ($\beta = -0,096$, $p = 0,903$).

Išvados. Dažniausi su vaistų vartojimu susiję skundai – atminties pablogėjimas, miego sutrikimai bei mieguistumas. Blogesnė gyvenimo kokybė susijusi su nuotaikos sutrikimais. VNE sukelti nepageidaujami reiškiniai blogina pacientų gyvenimo kokybę nepriklausomai nuo jų nuotaikos, priepuolių dažnio ar amžiaus.

Raktažodžiai. Depresija; epilepsija; gyvenimo kokybė; nepageidaujamas vaistų poveikis; nerimas.